

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 54/2023
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΤΜΗΜΑ Α΄
Συνεδρίαση της 27ης Μαρτίου 2023

Σύνθεση:

Προεδρεύουσα: Στυλιανή Χαριτάκη, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Βασιλική Τύρου, Αδαμαντία Καπετανάκη, Χριστίνα Διβάνη, Σταύρος Σπυρόπουλος, Ευσταθία Τσαούση, Διονύσιος Χειμώνας, Κωνσταντίνος Γεωργιάδης, Σπυρίδων Μαυρογιάννης, Ελένη Λευθεριώτου, Εμμανουέλα Πανοπούλου, Ουρανία Πατσοπούλου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Δημήτριος Τοπαλίδης, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθ. πρωτ. Α.Π.: 177890 ΕΞ 2022/5.12.2022 του Υπουργείου Οικονομικών (Γενική Γραμματεία Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας/Γενική Διεύθυνση του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος/Κεντρική Υπηρεσία/Διεύθυνση Επιχειρησιακής Υποστήριξης/Τμήμα Β΄ - Νομικής Υποστήριξης).

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται εάν: α) Η Επιχειρησιακή Διεύθυνση του ΣΔΟΕ Αττικής υποχρεούται να επαναλάβει τη διαδικασία για την έκδοση ή μη απόφασης επιβολής προστίμου του άρθρου 31, παρ. 4α, εδ. β του ν.δ. 136/1946, όπως ίσχυε τροποποιημένο, κατά τον κρίσιμο χρόνο, ενόψει του διδόμενου ιστορικού και προς συμμόρφωση με αμετάκλητη δικαστική απόφαση περί αναπομπής της υπόθεσης στη Διοίκηση, παρά το γεγονός ότι εστερείτο σχετικής αρμοδιότητας, τόσο κατά τον χρόνο διαπίστωσης της αναφερόμενης παράβασης νόθευσης πετρελαιοειδών, όσο και κατά τον χρόνο έκδοσης της αρχικής απόφασης επιβολής προστίμου.

Και β) σε καταφατική περίπτωση, εάν κωλύεται η έκδοση της απόφασης προστίμου, μετά την δικαστικά αμετάκλητη αθώωση του διοικουμένου για τα αδικήματα της λαθρεμπορίας και της χρησιμοποίησης πετρελαίου θέρμανσης για άλλη χρήση, λαμβανομένων υπόψη της αρχής *ne bis in idem*, του τεκμηρίου αθωότητας και της σχετικής εθνικής νομολογίας.

Στο πιο πάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Α') γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Από το έγγραφο του ερωτήματος και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν, προκύπτουν τα ακόλουθα :

1. Την 20.10.2011 υπάλληλοι της Περιφερειακής Διεύθυνσης Στερεάς Ελλάδας του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ), κατόπιν της με αριθ. 784/2011 εντολής ελέγχου, πραγματοποίησαν έλεγχο ποιότητας σε ατομική επιχείρηση πρατηρίου υγρών καυσίμων, για τη διερεύνηση της πιθανής διάπραξης του αδικήματος της λαθρεμπορίας. Κατά τον έλεγχο λήφθηκαν δύο (2) δείγματα υγρών καυσίμων, πετρελαίου κίνησης και αμόλυβδης βενζίνης 95 οκτανίων. Μετά την αποστολή των δειγμάτων στο Γενικό Χημείο του Κράτους και τη διενέργεια των σχετικών αναλύσεων προέκυψε ότι, το πρώτο δείγμα (του πετρελαίου κίνησης) ήταν μη κανονικό - νοθευμένο με πετρέλαιο θέρμανσης. Με το με αριθ. πρωτ. 2317/4.5.2012 πληροφοριακό δελτίο της Περιφερειακής Διεύθυνσης Στερεάς Ελλάδας του ΣΔΟΕ γνωστοποιήθηκαν στη Διεύθυνση Ανάπτυξης της Π.Ε. Φθιώτιδας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας τα ευρήματα του ελέγχου, για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, με βάση τις διατάξεις της αγορανομικής νομοθεσίας.

2. Μετά την ολοκλήρωση του ελέγχου και τη σύνταξη της σχετικής, με ημερομηνία 30.10.2012, Έκθεσης Ελέγχου-Πορισματικής Έκθεσης, η Περιφερειακή Διεύθυνση Στερεάς Ελλάδας του ΣΔΟΕ, με το με αριθ. πρωτ. 5675/9.11.2012 έγγραφό της, υπέβαλε προς τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Λαμίας μηνυτήρια αναφορά σε βάρος του ιδιοκτήτη της ελεγχθείσας επιχείρησης, για τα αδικήματα της χρησιμοποίησης πετρελαίου θέρμανσης για άλλη χρήση (άρθρο 35 παρ. 2 του ν. 2093/1992) και της λαθρεμπορίας (άρθρο 155 παρ. 1 εδ. α', β' και παρ. 2 εδ. α', ζ' του ν.

2960/2001). Μετά την άσκηση ποινικής δίωξης εκδόθηκε πρωτοδίκως η με αριθ. 344/2017 απόφαση του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου Λαμίας, με την οποία ο κατηγορούμενος κηρύχθηκε ένοχος για τις πράξεις που του αποδόθηκαν. Κατ' αυτής ασκήθηκε από τον κατηγορούμενο έφεση, επί της οποίας εκδόθηκε η με αριθ. 492/2018 αθωωτική απόφαση του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Λαμίας. Η απόφαση αυτή έχει καταστεί αμετάκλητη, όπως προκύπτει από το με αριθ. πρωτ. 3123/26.7.2022 πιστοποιητικό του Ποινικού Τμήματος του Πρωτοδικείου Λαμίας.

3. Παράλληλα, με τη με αριθ. πρωτ. Δ.Α./Φ.30.85/1158/14.3.2013 Απόφαση του Περιφερειάρχη Στερεάς Ελλάδας, επιβλήθηκε σε βάρος του ιδιοκτήτη της επιχείρησης πρόστιμο ύψους τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ, για την παράβαση της νόθευσης πετρελαιοειδών, του άρθρου 31 παρ. 4α εδ. β' του ν.δ. 136/1946, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 παρ. 4 του ν. 3668/2008. Κατ' αυτής ασκήθηκε η από 15.4.2013 ενδικοφανής προσφυγή, η οποία απορρίφθηκε με τη με αριθ. πρωτ. Φ.Ε./53450/422/13.5.2013 Απόφαση της Αντιπεριφερειάρχη Στερεάς Ελλάδας.

4. Κατά της ανωτέρω απορριπτικής απόφασης ασκήθηκε η από 15.7.2013 (αριθ. κατ. ΠΡ175/2013) προσφυγή, επί της οποίας εκδόθηκε η με αριθμό 176/2021 απόφαση του Μονομελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Λαμίας. Με την απόφαση αυτή έγινε δεκτή η προσφυγή, ακυρώθηκε η, ενσωματωθείσα στην προσβαλλόμενη πράξη, απόφαση επιβολής αγορανομικού προστίμου, ως εκδοθείσα από αναρμόδιο όργανο και αναπέμφθηκε η υπόθεση στη Διοίκηση. Η απόφαση αυτή επιδόθηκε στη διάδικο Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας την 15.4.2021 και μετά την άπρακτη πάροδο των σχετικών δικονομικών προθεσμιών έχει καταστεί αμετάκλητη, όπως προκύπτει από το με αριθ. πρωτ. ΧΕΜ168/22.3.2022 πιστοποιητικό μη άσκησης ένδικων μέσων του Διοικητικού Πρωτοδικείου Λαμίας. Ενόψει του αμετάκλητου, τόσο της απόφασης του διοικητικού δικαστηρίου, όσο και της απόφασης του ποινικού δικαστηρίου, η Διοίκηση προβληματίστηκε για δύο ζητήματα. Ο πρώτος προβληματισμός αφορά στη συμμόρφωσή της με την αναπεμπτική απόφαση του διοικητικού δικαστηρίου, καθώς, ναι μεν η Επιχειρησιακή Διεύθυνση ΣΔΟΕ Αττικής είναι σήμερα αρμόδια για την επιβολή αγορανομικών προστίμων, δεν ήταν όμως κατά τον χρόνο διαπίστωσης της παράβασης και

έκδοσης της ακυρωθείσας πράξης. Περαιτέρω, η Διοίκηση, έχοντας υπόψη της και εθνική νομολογία σχετικά με την αρχή *ne bis in idem* και το τεκμήριο αθωότητας, προβληματίστηκε για το εάν μπορεί να εκδοθεί μια νέα απόφαση επιβολής αγορανομικού προστίμου σε βάρος του αθωωθέντα, με την αμετάκλητη απόφαση του ποινικού δικαστηρίου πρατηριούχου. Κατόπιν αυτών, υποβλήθηκε το παρόν ερώτημα.

Νομοθετικό Πλαίσιο

Παραβάσεις και κυρώσεις σχετικά με την διακίνηση και χρήση πετρελαιοειδών

Αγορανομικές διατάξεις

5. Στα άρθρα 2, παρ. 4, 3 και 9, παρ. 1 του ν. 3668/2008 (Α' 115) «Αναθεώρηση των διατάξεων περί κυρώσεων του ν.δ. 136/1946 "Περί Αγορανομικού Κώδικα" και άλλες διατάξεις», προβλέπονταν τα εξής:

«Άρθρο 2

Παραβάσεις του ν.δ. 136/1946 "Περί Αγορανομικού Κώδικα" που τιμωρούνται, πέραν των ποινικών κυρώσεων και με διοικητικό πρόστιμο

1. ... 2. ... 3. ...

4. Οι παράγραφοι 4 και 5 του άρθρου 31 του Αγορανομικού Κώδικα αντικαθίστανται ως ακολούθως:

"4.α. Όποιος παραποιεί ή νοθεύει είδη βιοτικής ανάγκης, πλην τροφίμων, που προορίζονται για εμπορία τιμωρείται και με διοικητικό πρόστιμο δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ, πέραν των διοικητικών κυρώσεων που προβλέπονται από άλλες διατάξεις. Ειδικά για τα προϊόντα πετρελαιοειδών το πρόστιμο του προηγούμενου εδαφίου ανέρχεται σε τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ.

β. Όποιος κατέχει προς εμπορία ή πωλεί τρόφιμα μη ασφαλή - ακατάλληλα για ανθρώπινη κατανάλωση τιμωρείται και με διοικητικό πρόστιμο σύμφωνα με τη νομοθεσία περί τροφίμων".

"5. Όποιος, χωρίς να συμμετέχει στο αδίκημα της παραγράφου 4α του παρόντος άρθρου, εν γνώσει του κατέχει προς εμπορία, πωλεί, θέτει σε κυκλοφορία ή παραδίδει για χρήση άλλου είδη βιοτικής ανάγκης πλην τροφίμων, παραποιημένα ή νοθευμένα, τιμωρείται και με διοικητικό πρόστιμο δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ, πέραν των διοικητικών κυρώσεων που

προβλέπονται από άλλες διατάξεις. Ειδικά για τα προϊόντα πετρελαιοειδών το πρόστιμο του προηγούμενου εδαφίου ανέρχεται σε τριάντα χιλιάδες (30.000) ευρώ».

«Άρθρο 3 (αρχική μορφή) - Φορέας επιβολής προστίμων

1. Πρόστιμα μέχρι δύο χιλιάδες (2.000) ευρώ που προβλέπονται στα άρθρα 1 και 2 του νόμου αυτού επιβάλλονται από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα κατά τη διαπίστωση της παράβασης.

2. Αν τα πρόστιμα της προηγούμενης παραγράφου υπερβαίνουν το ποσό των δύο χιλιάδων (2.000) ευρώ, τότε ως προς το υπερβάλλον επιβάλλονται με απόφαση του Νομάρχη στην περιφέρεια της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης του οποίου διαπιστώθηκε η παράβαση».

«Άρθρο 3 (όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 236 του ν. 4072/2012) - Διαδικασία επιβολής προστίμου

1. Πρόστιμα μέχρι τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ που προβλέπονται στα άρθρα 1 και 2 του νόμου αυτού επιβάλλονται από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα κατά τη διαπίστωση της παράβασης.

2. Αν τα πρόστιμα της προηγούμενης παραγράφου υπερβαίνουν το ποσό των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ, επιβάλλονται με απόφαση του Διευθυντή της υπηρεσίας στην οποία υπάγονται τα ελεγκτικά όργανα που διαπίστωσαν την παράβαση.

3. Τα διοικητικά πρόστιμα επιβάλλονται ανεξάρτητα από τυχόν άσκηση ποινικής δίωξης».

«Άρθρο 9 - Υπηρεσίες αρμόδιες για τον έλεγχο εφαρμογής του ν.δ. 136/1946

1. Αρμόδιες Υπηρεσίες για τον έλεγχο, προς διαπίστωση εφαρμογής των διατάξεων του ν.δ. 136/1946 (Περί Αγορανομικού Κώδικα), πλην των αναφερόμενων στα αντικείμενα του επίσημου ελέγχου τροφίμων, είναι: α) Οι Υπηρεσίες Γενικής Γραμματείας Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης. β) Οι Υπηρεσίες Γενικής Γραμματείας Καταναλωτή του Υπουργείου Ανάπτυξης. γ) Οι Υπηρεσίες Εμπορίου των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων της χώρας και οι αντίστοιχες Υπηρεσίες που λειτουργούν στα Επαρχεία της χώρας. δ) Οι Οργανισμοί Λαϊκών Αγορών ... ε) Οι Υπηρεσίες της Λιμενικής Αστυνομίας όσον αφορά τη Ζώνη ... στ) Η Ελληνική Αστυνομία, εφόσον οι διατάξεις αρμοδιότητας τους προβλέπουν τη δυνατότητα Αγορανομικών Ελέγχων. ζ) Οι

Υπηρεσίες του Γενικού Χημείου του Κράτους, ως προς τις κατά νόμο προβλεπόμενες αρμοδιότητες τους. Για τις κυρώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου οι παραπάνω ελεγκτικές Υπηρεσίες, εφόσον επισημαίνουν παραβάσεις του Αγορανομικού Κώδικα, πιστοποιούν τις παραβάσεις αυτές μέσω έκθεσης ελέγχου, την οποία, αμελλητί, μαζί με τα σχετικά δικαιολογητικά έγγραφα, υποβάλλουν στον αρμόδιο κατά περίπτωση φορέα για την επιβολή του διοικητικού προστίμου».

6. Στις διατάξεις των άρθρων 1, 17 ,παρ. 1 ,20 ,παρ. 5, 24, παρ. 1 και 48, παρ. 2 του ν. 4177/2013 (Α' 173) «Κανόνες ρύθμισης της αγοράς προϊόντων και της παροχής υπηρεσιών και άλλες διατάξεις» προβλέπονται τα εξής:

«Άρθρο 1 - Πεδίο εφαρμογής

Με τον παρόντα νόμο ορίζονται κανόνες για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που διακινούνται, διατίθενται και παρέχονται στην ελληνική αγορά, από οικονομικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στο στεγασμένο, υπαίθριο (πλανόδιο και στάσιμο) και από απόσταση εμπόριο. ....Τα οριζόμενα ισχύουν με την επιφύλαξη ειδικότερων ρυθμίσεων που απορρέουν από την εθνική ή ενωσιακή νομοθεσία. Από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου εξαιρούνται οι.....».

«Άρθρο 17 - Υπηρεσίες αρμόδιες για τον έλεγχο (αρχική μορφή)

1. Αρμόδιες υπηρεσίες για τον έλεγχο εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος και των κατ' εξουσιοδότηση τους εκδιδόμενων υπουργικών αποφάσεων, πλην των αναφερομένων στα αντικείμενα του επίσημου ελέγχου τροφίμων, είναι: α) Οι υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας. β) Οι υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας Καταναλωτή του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας. γ) Οι υπηρεσίες Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας. δ) Οι Διευθύνσεις Ανάπτυξης των Περιφερειών. ε) Οι Οργανισμοί Λαϊκών Αγορών Αττικής και Θεσσαλονίκης, όσον αφορά ... στ) Οι Υπηρεσίες του Λιμενικού Σώματος, στη ζώνη δικαιοδοσίας τους. ζ) Οι Υπηρεσίες του Γενικού Χημείου του Κράτους».

« Άρθρο 17 - Υπηρεσίες αρμόδιες για τον έλεγχο (όπως ισχύει)

1. Αρμόδιες υπηρεσίες για τον έλεγχο εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος και των κατ' εξουσιοδότησή τους εκδιδόμενων υπουργικών

αποφάσεων, πλην των αναφερομένων στα αντικείμενα του επίσημου ελέγχου τροφίμων, είναι: α) Οι υπηρεσίες ελέγχου του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. β) Οι Διευθύνσεις Ανάπτυξης των Περιφερειών. γ) Οι Οργανισμοί Λαϊκών Αγορών Αττικής και Θεσσαλονίκης ... δ) Οι Υπηρεσίες του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής ... ε) Οι Υπηρεσίες του Γενικού Χημείου του Κράτους. στ) Η Γενική Διεύθυνση του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ). ζ) Η Δημοτική Αστυνομία».

«Άρθρο 20 - Ειδικές κυρώσεις για μη συμμόρφωση συστημάτων μέτρησης/μετρητών ποσότητας καυσίμων

5. Τα πρόσωπα που κατέχουν, διακινούν και εμπορεύονται νοθευμένα καύσιμα τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός (1) έτους και αυτά που κατέχουν, διακινούν και εμπορεύονται μη κανονικά καύσιμα τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών. Στα πρόσωπα του προηγούμενου εδαφίου επιβάλλονται οι διοικητικές κυρώσεις που προβλέπονται και υπολογίζονται σύμφωνα με τα ειδικώς καθοριζόμενα στην απόφαση Δ19/Φ.11/οικ.13098/1156/7.7.2010 (Β΄ 1039), όπως εκάστοτε ισχύει».

«Άρθρο 24 - Διαδικασία Επιβολής Προστίμου

1. Τα πρόστιμα επιβάλλονται με απόφαση του Προϊσταμένου της υπηρεσίας στην οποία υπάγονται τα ελεγκτικά όργανα που διαπίστωσαν την παράβαση. Σε περίπτωση που η υπηρεσία στην οποία υπάγονται τα ελεγκτικά όργανα δεν είναι αρμόδια για την επιβολή κύρωσης, τα πρόστιμα επιβάλλονται με απόφαση του Προϊσταμένου της υπηρεσίας που είναι αρμόδια για την επιβολή κύρωσης, στην οποία διαβιβάζεται η σχετική έκθεση ελέγχου. Τα ελεγκτικά όργανα υποχρεούνται να υποβάλουν εντός πέντε (5) εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία διαπίστωσης τέλεσης της παράβασης τις σχετικές εκθέσεις στα όργανα που είναι αρμόδια για την επιβολή του προστίμου. Η απόφαση επιβολής προστίμου εκδίδεται μέσα σε προθεσμία δέκα (10) ημερών από την υποβολή της σχετικής έκθεσης, και αφού ζητηθεί ακρόαση του διοικούμενου κατά το άρθρο 6 του ν. 2690/1999 (Α΄ 45), και κοινοποιείται αμελλητί στον παραβάτη».

«Άρθρο 48 - Τελικές και Μεταβατικές Διατάξεις

1. ... 2. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου καταργούνται: α) το ν.δ. 136/1946 (Α`159), β) ο ν. 3668/2008 (Α` 115), γ) το άρθρο 15 του ν. 802/1978 (Α` 121)».

Φορολογικές διατάξεις - Λαθρεμπορία

7. Στην παρ. 2 του άρθρου 35 του ν. 2093/1992 (Α` 181) «*Διαρρυθμίσεις στην έμμεση φορολογία και άλλες διατάξεις*», όπως αυτή ίσχυε μέχρι την τροποποίησή της με το άρθρο 56 του ν.4796/2021(Α` 63), προβλέπονταν τα εξής:

«2. Απαγορεύεται η καθ' οιονδήποτε τρόπο νόθευση, διάθεση, χρησιμοποίηση ή μεταφορά του πετρελαίου θέρμανσης για άλλες, εκτός από θέρμανση, χρήσεις. Οι παραβάτες υπόκεινται στις κυρώσεις των άρθρων 28, 29 και 30 του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α'), όπως ισχύουν, επιφυλασσομένων και των περί λαθρεμπορίας διατάξεων του Τελωνειακού Κώδικα. Επιπλέον επιβάλλεται από τον Υπουργό Εμπορίου πρόστιμο από πέντε εκατομμύρια (5.000.000) μέχρι εβδομήντα πέντε εκατομμύρια (75.000.000) δραχμές. Σε περίπτωση χρησιμοποίησης πετρελαίου θέρμανσης αντί πετρελαίου κίνησης για την κυκλοφορία οχήματος ...».

8. Στα άρθρα 155, παρ. 1β, 2α, 2ζ και 157, παρ. 1, περίπτωση α' υποπερίπτωση πρώτη του ν. 2960/2001 (Α` 265) «*Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας*», προβλέπονται τα εξής:

«Άρθρο 155 - Έννοια Λαθρεμπορίας

1. Λαθρεμπορία είναι, α) ... β) οποιαδήποτε ενέργεια, που αποσκοπεί να στερήσει το Ελληνικό Δημόσιο ή την Ευρωπαϊκή Ένωση των υπ' αυτών εισπρακτέων δασμών, φόρων και λοιπών επιβαρύνσεων από τα εισαγόμενα ή εξαγόμενα εμπορεύματα και αν ακόμη αυτά εισπράχθηκαν κατά χρόνο και τρόπο διάφορο εκείνου που ορίζει ο νόμος. Οι παραβάσεις της παραγράφου αυτής επισύρουν κατά των υπευθύνων πολλαπλό τέλος σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντα Κώδικα και αν ακόμη ήθελε κριθεί αρμοδίως ότι δεν συντρέχουν τα στοιχεία αξιοποίνου λαθρεμπορίας. 2. Ως λαθρεμπορία θεωρείται: α) η διάθεση στην κατανάλωση, χωρίς έγγραφη άδεια της αρμόδιας Τελωνειακής Αρχής και πληρωμή του εισαγωγικού δασμού, φόρου και λοιπών επιβαρύνσεων, εμπορευμάτων, τα οποία έχουν εισαχθεί δυνάμει νόμου ή

σύμβασης, ατελώς ή με μειωμένες επιβαρύνσεις για ορισμένες ειδικές χρήσεις ή η χρησιμοποίηση αυτών των εμπορευμάτων σε άλλες χρήσεις εκτός των ορισμένων ειδικών τοιούτων, β-στ) ..., ζ) η αγορά, πώληση και κατοχή εμπορευμάτων που έχουν εισαχθεί ή τεθεί στην κατανάλωση κατά τρόπο που συνιστά το αδίκημα της λαθρεμπορίας».

«Ποινές Λαθρεμπορίας - Άρθρο 157

1. Η κατά το άρθρο 155 του παρόντος λαθρεμπορία τιμωρείται με: α) Φυλάκιση έξι (6) τουλάχιστον μηνών».

Δικαστικές αποφάσεις και έννομες συνέπειες

9. Στο άρθρο 95, παρ. 5 του ισχύοντος Συντάγματος προβλέπονται τα εξής:

«Άρθρο 95

1. ... 2. ... 3. ... 4. ...

5. Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης».

10. Στα άρθρα 6, παρ. 2 και 7, παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.δ. 53/1974 (Α' 256), προβλέπονται τα εξής:

«Άρθρο 6

1. ...

2. Παν πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι τεκμαίρεται ότι είναι αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του».

«Άρθρο 7

1. Ουδείς δύναται να καταδικασθή διά πράξιν ή παράλειψιν η οποία, καθ' ήν στιγμήν διεπράχθη, δεν απετέλει αδίκημα συμφώνως προς το εθνικόν ή διεθνές δίκαιον. Ούτε και επιβάλλεται βαρυτέρα ποινή από εκείνην η οποία επεβάλλετο κατά την στιγμήν της διαπράξεως του αδικήματος».

11. Στο άρθρο 4, παρ. 1 του 7ου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, κυρωθέντος με τον ν. 1705/1987 (Α' 89), προβλέπονται τα εξής:

«Άρθρο 4 - Συνέπειες δεδικασμένου ποινικής αποφάσεως

1. Κανένας δεν μπορεί να διωχθεί ή καταδικασθεί ποινικά από τα δικαστήρια του ίδιου Κράτους για μια παράβαση για την οποία ήδη αθωώθηκε ή καταδικάσθηκε με αμετάκλητη απόφαση σύμφωνα με το νόμο και την ποινική δικονομία του Κράτους αυτού».

12. Στα άρθρα 5, παρ. 2, 79, παρ. 3, 197, παρ. 1, 3 και 198, παρ. 1 του ν. 2717/1999 (Α' 97) «Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας» (ΚΔΔ), όπως ισχύουν, προβλέπονται τα εξής:

«Άρθρο 5 - Δέσμευση από αποφάσεις άλλων δικαστηρίων

1...2. Τα δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων, οι οποίες, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, ισχύουν έναντι όλων. Δεσμεύονται, επίσης, από τις αμετάκλητες καταδικαστικές αποφάσεις των ποινικών δικαστηρίων ως προς την ενοχή του δράστη, από τις αμετάκλητες αθωωτικές αποφάσεις, καθώς και από τα αμετάκλητα αποφαινόμενα να μην γίνει η κατηγορία βουλεύματα, εκτός εάν η απαλλαγή στηρίχθηκε στην έλλειψη αντικειμενικών ή υποκειμενικών στοιχείων που δεν αποτελούν προϋπόθεση της διοικητικής παράβασης».

«Άρθρο 79 - Σε περίπτωση προσφυγής

3. Το δικαστήριο ακυρώνει την πράξη και αναπέμπει την υπόθεση στη Διοίκηση για να ενεργήσει τα νόμιμα: α) αν η πράξη έχει εκδοθεί από αναρμόδιο όργανο ή από συλλογικό όργανο που δεν έχει νόμιμη συγκρότηση ή σύνθεση, ή β) αν συντρέχει παράβαση ουσιαστικού τύπου της Διαδικασίας, που έχει ταχθεί για την έκδοση της πράξης, ή γ) αν η Διοίκηση δεν έχει ασκήσει τη διακριτική της εξουσία».

«Άρθρο 197 - Δεδικασμένο

1. Δεδικασμένο δημιουργείται από τις τελεσίδικες και τις ανέκκλητες αποφάσεις, εφόσον οι τελευταίες δεν υπόκεινται σε ανακοπή ερημοδικίας, ως προς το, ουσιαστικό ή δικονομικό, διοικητικής φύσης ζήτημα που με αυτές κρίθηκε, εφόσον τούτο τελεί σε άμεση και αναγκαία συνάρτηση προς το συμπέρασμα που με τις ίδιες έγινε δεκτό. Δεδικασμένο δημιουργείται, επίσης, και όταν το, κατά την προηγούμενη περίοδο ζήτημα, κρίθηκε παρεμπιπτόντως, αν το δικαστήριο ήταν καθ' ύλην αρμόδιο να το κρίνει, και εφόσον η απόφασή του γι' αυτό ήταν αναγκαία προκειμένου τούτο να αποφανθεί για το κύριο ζήτημα. 2. ... 3. Το αναφερόμενο στις προηγούμενες παραγράφους

δεδικασμένο ισχύει υπέρ και κατά εκείνων που διατέλεσαν διάδικοι, καθώς και αυτών που έγιναν, κατά τη διάρκεια της δίκης ή μετά το πέρας της, καθολικοί ή ειδικοί διάδοχοί τους, εκτείνεται δε και σε εκείνους από τους οποίους, σύμφωνα με το νόμο, μπορεί να αξιωθεί η εκπλήρωση της σχετικής υποχρέωσης. Το δεδικασμένο που ισχύει για τον πρωτοφειλέτη καλύπτει και τον εγγυητή, και το αντίστροφο. Το δεδικασμένο που ισχύει για το νομικό πρόσωπο εκτείνεται και στα μέλη του».

«Άρθρο 198 - Υποχρέωση συμμόρφωσης

1. Οι διοικητικές αρχές οφείλουν, με θετικές ενέργειες ή με αποχή από κάθε αντίθετη ενέργεια, να συμμορφώνονται προς το περιεχόμενο των αποφάσεων οι οποίες εκδίδονται για διαφορές που άγονται προς επίλυση με άσκηση προσφυγής».

13. Στο άρθρο 1 του ν. 3068/2002 (Α' 274) «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, προαγωγή των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του συμβούλου Επικρατείας και άλλες διατάξεις», προβλέπονται τα εξής:

«Άρθρο 1

Το Δημόσιο, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου έχουν υποχρέωση να συμμορφώνονται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες που επιβάλλονται για την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής και για την εκτέλεση των αποφάσεων. Δικαστικές αποφάσεις κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους που κάθε απόφαση τάσσει».

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

14. Σε περίπτωση νομοθετικής μεταβολής κατά το χρονικό διάστημα από την τέλεση της διοικητικής παράβασης μέχρι την έκδοση της πράξης επιβολής της αντίστοιχης κύρωσης, κρίσιμος χρόνος, όσον αφορά στην τυποποίηση της παράβασης και στον καθορισμό της προβλεπόμενης κύρωσης, είναι εκείνος κατά τον οποίο συνέτρεξαν τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν το δικαίωμα επιβολής του και όχι ο χρόνος έκδοσης της πράξης. Η παραδοχή αυτή είναι συμβατή με τις διατάξεις του άρθρου 7 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, οι οποίες δεν καταλαμβάνουν μόνο τις κυρώσεις του ποινικού δικαίου αλλά και κάθε μέτρο που εξομοιώνεται με αυτές¹. Κατά το μέρος, όμως, που ρυθμίζουν διαδικαστικά ζητήματα, όπως ο τύπος, η διαδικασία και η αρμοδιότητα έκδοσης των αποφάσεων επιβολής διοικητικών κυρώσεων, οι νεότερες διατάξεις εφαρμόζονται για τις εκδιδόμενες μετά τη θέση τους σε ισχύ διοικητικές πράξεις, ακόμη και αν οι σχετικές παραβάσεις τελέστηκαν προγενέστερα, αν δεν προβλέπεται ρητά το αντίθετο².

15. Με τις διατάξεις του άρθρου 236 παρ. 1 του ν. 4072/2012 αντικαταστάθηκαν αυτές του άρθρου 3 του ν. 3668/2008, ως προς την αρμοδιότητα επιβολής αγορανομικών προστίμων. Το όριο αρμοδιότητας των ελεγκτικών οργάνων για την έκδοση των σχετικών αποφάσεων αυξήθηκε από το ποσό των δύο χιλιάδων (2.000) ευρώ στο ποσό των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ, ενώ, ως προς τα ανώτερα του ποσού αυτού πρόστιμα, καταργήθηκε η πρόβλεψη αποκλειστικής αρμοδιότητας του οικείου Νομάρχη (:Περιφερειάρχη, μετά την ισχύ του Ν. 3852/2010, Α' 87) και ορίστηκε ότι αρμόδιος για την επιβολή τους είναι ο Διευθυντής της Υπηρεσίας στην οποία ανήκουν τα ελεγκτικά όργανα που διαπίστωσαν την παράβαση. Ενόψει του διαδικαστικού χαρακτήρα τους, οι εν λόγω νεότερες ρυθμίσεις ίσχυσαν, σύμφωνα με το άρθρο 330 του ίδιου νόμου, από τη δημοσίευσή του στην ΕΤΚ την 11.4.2012, ακόμη και για παραβάσεις που είχαν τελεστεί προγενέστερα.

16. Η εφαρμογή, εξάλλου, των διατάξεων του άρθρου 3 του ν. 3668/2008, ως προς την αρμοδιότητα επιβολής αγορανομικών προστίμων, τόσο υπό την αρχική του μορφή, όσο και μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 236 παρ. 1 του ν. 4072/2012, τελούσε σε συνάρτηση με τον καθορισμό των αρμόδιων

---

¹ ΣΤΕ 2797/2004 επτ., ΕΔΔΑ 67335/01 Achour κατά Γαλλίας

² ΣΤΕ 1104/2016, 2514/2009, 1748/2001

για τη διεξαγωγή ελέγχων τήρησης των αγορανομικών διατάξεων οργάνων, όπως περιοριστικά απαριθμούνταν στο άρθρο 9 παρ. 1 του ν. 3668/2008.

17. Η αναφερόμενη στο ιστορικό παράβαση διαπιστώθηκε την 20.10.2011. Εφαρμοστέο, επομένως, νομοθετικό καθεστώς, ως προς την τυποποίηση της παράβασης και τον καθορισμό της σχετικής κύρωσης, ήταν στην προκειμένη περίπτωση αυτό των διατάξεων του άρθρου 31 παρ. 4α του ν.δ. 136/1946, όπως αντικαταστάθηκαν με αυτές του άρθρου 2 παρ. 4 του ν. 3668/2008, με έναρξη ισχύος από τη δημοσίευσή του στην ΕτΚ την 18.6.2008, σύμφωνα με το άρθρο 15 αυτού.

18. Η αρχική έκδοση της σχετικής με την αναφερόμενη στο ιστορικό παράβαση απόφασης επιβολής προστίμου έλαβε χώρα την 14.3.2013. Ο χρόνος αυτός είναι, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, κρίσιμος για τον καθορισμό των εφαρμοστέων διατάξεων, ως προς τα διαδικαστικού χαρακτήρα ζητήματα έκδοσης της πράξης. Από τη συνδυασμένη, δε, ερμηνεία των διαδικαστικού χαρακτήρα διατάξεων των άρθρων 3 και 9 του ν. 3668/2008, όπως το πρώτο από αυτά ίσχυε, μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 236 παρ. 1 του ν. 4072/2012, κατά τον χρόνο έκδοσης της επίμαχης απόφασης επιβολής προστίμου (14.3.2013), συνάγεται ότι, αγορανομικά πρόστιμα ανώτερα του ποσού των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ, όπως το επίμαχο, ύψους τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ, επιβάλλονταν με απόφαση του διευθυντή της υπηρεσίας, στην οποία υπάγονταν τα ελεγκτικά όργανα που διαπίστωσαν την παράβαση, όπως απαριθμούνταν περιοριστικά στο άρθρο 9 παρ. 1 του ν. 3668/2008. Στα τελευταία δεν περιλαμβάνονται οι ελεγκτές του ΣΔΟΕ, επομένως, οι υπηρεσίες του τελευταίου ήταν αναρμόδιες κατά τον κρίσιμο χρόνο για τον έλεγχο εφαρμογής των αγορανομικών διατάξεων και την επιβολή των σχετικών προστίμων. Το συμπέρασμα αυτό δεν ανατρέπεται, εξάλλου, από τη διενέργεια από υπαλλήλους του ΣΔΟΕ ελέγχου ποιότητας καυσίμων στην προαναφερθείσα επιχείρηση, που απέβλεπε στη διερεύνηση της πιθανής τέλεσης του ποινικού αδικήματος της λαθρεμπορίας και όχι της εφαρμογής ή μη των αγορανομικών διατάξεων.

19. Με την προαναφερθείσα δικαστική απόφαση, η οποία έχει ήδη καταστεί αμετάκλητη, ακυρώθηκε το επιβληθέν πρόστιμο και αναπέμφθηκε η υπόθεση στη Διοίκηση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 79 παρ. 3 περ. α' του

ΚΔΔ. Το Ελληνικό Δημόσιο δεν ήταν διάδικος της σχετικής δίκης. Μη συντρέχουσας, επομένως, της προϋπόθεσης της ταυτότητας προσώπων, το δεδικασμένο που απορρέει από την απόφαση, κατ' άρθρο 197 παρ. 1 του ΚΔΔ, δεν δεσμεύει το Ελληνικό Δημόσιο, δεδομένου, μάλιστα, ότι αυτό δεν φέρει ούτε κάποια από τις αναφερόμενες στην παρ. 3 του ίδιου άρθρου ιδιότητες, ώστε να συντρέχει περίπτωση επέκτασης του δεδικασμένου στις έννομες σχέσεις του³. Δεν απορρέει, επομένως, υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης με το διατακτικό της παραπάνω απόφασης από τις διατάξεις περί δεδικασμένου.

20. Από τις διατάξεις των άρθρων 95 παρ. 5 του Συντάγματος, 1 του ν. 3068/2002 και 198 του ΚΔΔ, προκύπτει ότι η Διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται απροφάσιστα και χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και τους όρους που θέτουν. Η συμμόρφωση αυτή πρέπει να είναι πλήρης και άμεση. Στην ειδικότερη περίπτωση της ακύρωσης διοικητικής πράξης λόγω τυπικής πλημμέλειας και της αναπομπής της υπόθεσης στη Διοίκηση, η τελευταία οφείλει να επαναλάβει την προβλεπόμενη στο νόμο διαδικασία, αίροντας τη σχετική πλημμέλεια⁴.

21. Η έννοια της συμμόρφωσης συνδέεται στενά με την έννοια του δεδικασμένου, δεν ταυτίζεται, όμως, με αυτήν, διότι η Διοίκηση υποχρεούται, καταρχήν, σε συμμόρφωση με τις δικαστικές αποφάσεις, ακόμη κι αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του δεδικασμένου. Ωστόσο, μολονότι οι δυο έννοιες διακρίνονται, με το δεδικασμένο να αποτελεί έννοια στενότερη της υποχρέωσης συμμόρφωσης της Διοίκησης, τελούν ταυτόχρονα σε στενή συνάφεια, διότι, *«... η εκάστοτε συγκεκριμένη ενέργεια προσλαμβάνει χαρακτήρα υποχρέωσης εφόσον πηγάζει από δεδικασμένο ...»*⁵.

22. Στην προκειμένη περίπτωση, ενόψει της νομικής φύσης των κανόνων δικαίου για την αρμοδιότητα των διοικητικών οργάνων, ως κανόνων δημόσιας τάξης, η τήρηση των οποίων συνδέεται άρρηκτα με την αρχή της νομιμότητας, δεν καθιερύεται αρμοδιότητα της ερωτώσας υπηρεσίας προς έκδοση πράξης επιβολής διοικητικού προστίμου μόνο με βάση το διατακτικό αμετάκλητης

³ Χ. Χρυσανθάκη, Διοικητική Δικονομία-Ερμηνεία κατ' άρθρο, 3^η έκδοση, άρθρο 197 ΚΔΔ, αριθ. 8-9, σελ. 658-659, ΟΛΣΤΕ 671/2010, ΣΤΕ 798/2017

⁴ Πρβλ. ΟΛΝΣΚ 79/2005

⁵ ΝΣΚ 142/2020

δικαστικής απόφασης μεταξύ τρίτων, αν τέτοια αρμοδιότητα δεν θεμελιώνεται με βάση τους ισχύοντες κατά τον χρόνο έκδοσής της κανόνες δικαίου.

23. Όπως προαναφέρθηκε, νεότερες διατάξεις κυρωτικού περιεχομένου, κατά το μέρος που ρυθμίζουν διαδικαστικά ζητήματα σχετικά με την επιβολή των προβλεπόμενων κυρώσεων, όπως το ζήτημα της αρμοδιότητας έκδοσης των σχετικών πράξεων, εφαρμόζονται και για παραβάσεις που έχουν τελεστεί πριν την έναρξη ισχύος τους. Η παραδοχή αυτή θα πρέπει, για την ταυτότητα του νομικού λόγου, να υιοθετηθεί, όχι μόνο για τις αρχικώς, αλλά και τις μετ' αναπομπή εκδιδόμενες πράξεις της Διοίκησης, μετά την τελεσίδικη ή, κατά μείζονα λόγο, αμετάκλητη ακύρωση της αρχικής πράξης, λόγω της έκδοσής της από αναρμόδιο διοικητικό όργανο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 79 παρ. 3 περ. α' του ΚΔΔ. Κι αυτό γιατί, μετά την ακύρωση της αρχικής πράξης για τον παραπάνω τυπικό λόγο και την αναπομπή της στο αρμόδιο διοικητικό όργανο, η υπόθεση καθίσταται εκ νέου εκκρεμής ενώπιον της Διοίκησης, στο στάδιο μεταξύ της τέλεσης της παράβασης και της επιβολής της προβλεπόμενης κύρωσης.

24. Στην προκειμένη περίπτωση, μετά τη διαπίστωση της επίμαχης παράβασης την 20.10.2011 και την έκδοση της σχετικής απόφασης επιβολής προστίμου την 14.3.2013, με τις διατάξεις του ν. 4177/2013, με έναρξη ισχύος από τη δημοσίευσή του στην ΕτΚ την 8.8.2013, κατ' άρθρο 49 αυτού, διαμορφώθηκε ένα νέο πλαίσιο αγορανομικών κανόνων. Με το άρθρο 48 παρ. 2 του ίδιου νόμου καταργήθηκαν, από την έναρξη ισχύος του, οι αγορανομικές διατάξεις του ν.δ. 136/1946 και του ν. 3668/2008. Από την επισκόπηση των διατάξεων του ν. 4177/2013 προκύπτει ότι στο άρθρο 20 τυποποιούνται ειδικές κυρώσεις για κατόχους αδειών εμπορίας και λιανικής εμπορίας πετρελαιοειδών προϊόντων, ενώ στην παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου καθορίζονται οι ειδικότερες ποινικές και διοικητικές κυρώσεις, για τις παραβάσεις της κατοχής, διακίνησης και εμπορίας νοθευμένων καυσίμων, με παραπομπή στην Απόφαση Δ19/Φ.11/οικ.13098/1156/7.7.2010 (Β' 1039) του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής⁶. Τα αρμόδια για τη διαπίστωση των σχετικών παραβάσεων ελεγκτικά όργανα αναφέρονται

⁶ Η εν λόγω ΥΑ εκδόθηκε αρχικά κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 17 του ν. 3054/2002 (Α' 230). Στην παρ. 8 του άρθρου 1 αυτής προβλέπονται κυρώσεις για τις παραβάσεις της κατοχής, διακίνησης και εμπορίας νοθευμένων καυσίμων.

περιοριστικά στις διατάξεις του άρθρου 17, παρ. 1 του νόμου, στην αρχική μορφή του οποίου δεν περιλαμβάνονταν μεταξύ αυτών οι ελεγκτές του ΣΔΟΕ. Στη συνέχεια, η παράγραφος 1 του άρθρου 17 του ν. 4177/2013, όπως είχε συμπληρωθεί με το άρθρο 58 του ν. 4410/2016 (Α' 141) και τροποποιηθεί με το άρθρο 74 παρ. 4 του ν. 4504/2017 (Α' 184), αντικαταστάθηκε με το άρθρο 17 του Ν. 4712/2020, συμπεριλαμβάνοντας στις αρμόδιες για τον έλεγχο εφαρμογής των διατάξεων του υπηρεσίες τη Γενική Διεύθυνση του ΣΔΟΕ (άρθρο 17 παρ. 1 περ. στ' αυτού, όπως ισχύει). Η διαδικασία, τέλος, επιβολής των σχετικών κυρώσεων και τα αρμόδια όργανα καθορίζονται στο άρθρο 24 αυτού.

25. Κατόπιν τούτων, το Τμήμα γνωμοδοτεί ομόφωνα, επί του πρώτου σκέλους του ερωτήματος, ότι η Επιχειρησιακή Διεύθυνση του ΣΔΟΕ Αττικής, συμμορφούμενη με το διατακτικό της προαναφερθείσας αμετάκλητης δικαστικής απόφασης, η οποία ανέπεμψε την υπόθεση στη Διοίκηση, υποχρεούται να επανεξετάσει αυτήν, προκειμένου, ως αρμόδια πλέον αρχή, να αποφασίσει εάν πρέπει να προβεί στην έκδοση απόφασης επιβολής προστίμου σε βάρος του ιδιοκτήτη της ελεγχθείσας επιχείρησης, για την αναφερόμενη στο ιστορικό παράβαση.

26. Αναφορικά με το δεύτερο σκέλος του ερωτήματος, κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στο Τμήμα, διατυπώθηκαν δύο γνώμες σχετικά με το εάν, η τυχόν έκδοση νέας απόφασης επιβολής προστίμου στην περίπτωση του ερωτήματος, προσκρούει στην αρχή *ne bis in idem* που καθιερώνεται στη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του, κυρωθέντος με τον ν. 1705/1987, 7ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, ή/και παραβιάζει το τεκμήριο αθωότητας του άρθρου 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ.

27. Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας, που απαρτίσθηκε από την Πρόεδρο του Τμήματος Στυλιανή Χαριτάκη, Αντιπρόεδρο Ν.Σ.Κ. και τους Νομικούς Συμβούλους του Κράτους Χριστίνα Διβάνη, Ευσταθία Τσαούση, Διονύσιο Χειμώνα, Κωνσταντίνο Γεωργιάδη, Σπυρίδωνα Μαυρογιάννη, Ελένη Λευθεριώτου, Εμμανουέλα Πανοπούλου και Ουρανία Πατσοπούλου (ψήφοι: 9), η έκδοση νέας απόφασης επιβολής διοικητικού προστίμου της διάταξης της παραγράφου 4α του άρθρου 31 του Αγορανομικού Κώδικα (ν.δ. 136/1946), όπως αυτή είχε αντικατασταθεί με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 4

του ν. 3668/2008, σε βάρος του αναφερόμενου στο έγγραφο του ερωτήματος ιδιοκτήτη επιχείρησης πρατηρίου υγρών καυσίμων, κωλύεται για τους ακόλουθους λόγους:

Επί της αρχής ne bis in idem

28. Η κατοχυρούμενη στη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του 7ου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ αρχή, η οποία αποτελεί, επίσης, γενική αρχή του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁷ και έχει πλέον ενσωματωθεί στο άρθρο 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης, αντιτίθεται, καταρχήν, στην εκκίνηση και εξακολούθηση διοικητικής, κατά το εθνικό δίκαιο, διαδικασίας και δίκης, σχετικά με την επιβολή διοικητικής κύρωσης για διοικητική παράβαση, όταν για την ίδια κατ' ουσία παράβαση έχει ήδη περατωθεί αμετάκλητα η αντίστοιχη ποινική, κατά το εθνικό δίκαιο, διαδικασία.

29. Προκειμένου να ενεργοποιηθεί η πιο πάνω απαγόρευση (*ne bis in idem*), η οποία αποτελεί εκδήλωση των αρχών του κράτους δικαίου και του δεδδικασμένου, καθώς και των συναφών, επίσης θεμελιωδών, αρχών της ασφάλειας δικαίου και της σταθερότητας της έννομης κατάστασης των προσώπων⁸, απαιτείται να συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις: (α) να υπάρχουν περισσότερες της μίας διακεκριμένες διαδικασίες επιβολής κύρωσης, οι οποίες δεν συνδέονται στενά μεταξύ τους, κατ' ουσία και κατά χρόνο, (β) οι διαδικασίες αυτές πρέπει να είναι “ποινικές” κατά την αυτόνομη έννοια της ΕΣΔΑ, ήτοι βάσει των κριτηρίων Engel, κατ' εφαρμογή των οποίων μπορούν να θεωρηθούν ως “ποινικές” και κυρώσεις που επιβάλλονται από διοικητικά όργανα, ενόψει της φύσης των σχετικών παραβάσεων ή/και του είδους και της βαρύτητας των προβλεπόμενων για αυτές διοικητικών κυρώσεων, (γ) η μία από τις εν λόγω διαδικασίες πρέπει να έχει περατωθεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση (είτε καταδικαστική είτε αθωωτική, υπό τον όρο ότι η αθώωση στηρίζεται σε επαρκή έρευνα και εκτίμηση σχετικά με την ουσία της υπόθεσης, δηλαδή την τέλεση ή μη της παράβασης⁹ και (δ) οι διαδικασίες πρέπει να στρέφονται κατά του ίδιου προσώπου και να αφορούν

⁷ Βλ. ΟΛΣΤΕ 1741/2015 και τις εκεί παραπομπές στη νομολογία του ΔΕΕ

⁸ Βλ. ΣΤΕ 1102-1104/2018 επταμ. – πρβλ. ΔΕΕ 3-4-2019, C-617/17, Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie S.A., σκ. 33

⁹ Βλ. ΣΤΕ 1102-1104/2018 επταμ. και ΕΔΔΑ ευρεία σύνθεση της 8 Ιουλίου 2019, αριθ. 54012/10, Mihalache κατά Ρουμανίας, σκ. 97-98

στην ίδια κατ' ουσία παραβατική συμπεριφορά, δηλαδή στο αυτό σύνολο συγκεκριμένων πραγματικών περιστατικών, τα οποία συνδέονται αναπόσπαστα μεταξύ τους, χρονικά και τοπικά, και η συνδρομή των οποίων είναι απαραίτητη για την επιβολή της κύρωσης¹⁰. Συνακόλουθα, όπως έχει ήδη κριθεί (βλ. ΣτΕ 1887/2018 επταμ., 951/2018 επταμ., 2987/2017 επταμ., 167-169/2017 επταμ. κ.ά.), ενόψει και των αποφάσεων του ΕΔΔΑ, Ruotsalainen κατά Φινλανδίας της 16 Ιουνίου 2009 (αριθ. 13079/03), Καπετάνιος και άλλοι κατά Ελλάδος της 30 Απριλίου 2015 (αριθ. 3453/12, 42941/12 και 9028/13), Σισμανίδης κατά Ελλάδος της 9 Ιουνίου 2016 (αριθ. 66602/09) και A and B κατά Νορβηγίας, ευρεία σύνθεση, της 15 Νοεμβρίου 2016 (αριθ. 24130/11 29758/11), το άρθρο 4 παρ. 1 του 7ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ αντιτίθεται, καταρχήν, στην εκκίνηση και εξακολούθηση διοικητικής, κατά το εθνικό δίκαιο, διαδικασίας και δίκης περί της επιβολής διοικητικής χρηματικής κύρωσης για φορολογική ή τελωνειακή παράβαση, όταν για την ίδια κατ' ουσία παράβαση έχει ήδη περατωθεί αμετάκλητα η αντίστοιχη ποινική, κατά το εθνικό δίκαιο, διαδικασία (ΟΛΣΤΕ 359/2020, σκ. 5).

30. Σε σχέση με την πρώτη των προαναφερόμενων προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου 4 παρ. 1 του 7ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ (αναγόμενη στο "bis"), η ευρεία σύνθεση του ΕΔΔΑ, με την ανωτέρω απόφασή της στην υπόθεση A and B κατά Νορβηγίας, (α) έκρινε ότι η εν λόγω διάταξη της ΕΣΔΑ δεν απαγορεύει τη διπλή, ποινική και διοικητική (κατά το εθνικό δίκαιο), διαδικασία επιβολής κυρώσεων για φορολογικές παραβάσεις, εάν οι δύο διαδικασίες συνδέονται αρκούντως στενά μεταξύ τους, τόσο κατ' ουσία όσο και κατά χρόνο, ώστε να αποτελούν ένα συνεκτικό σύνολο, καθόσον εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς και αντιμετωπίζουν διαφορετικές όψεις/πτυχές της παράβασης και, μάλιστα, κατά τρόπο προβλέψιμο και χωρίς να επιβάλλεται δυσανάλογο βάρος στον καθού και (β) θεώρησε ότι τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για να εξεταστεί ο κατ' ουσία σύνδεσμος μεταξύ των δύο διαδικασιών είναι, ιδίως, (i) εάν οι διαδικασίες επιδιώκουν συμπληρωματικούς σκοπούς και, επομένως, αφορούν όχι μόνο *in abstracto*

---

¹⁰ Πρβλ. ΣτΕ 1887/2018 επταμ., ΣτΕ 951/2018 επταμ., 175/2018, 2987/2017 επταμ., 680/2017 επταμ., 167-169/2017 επταμ., 1992/2016 επταμ. κ.ά.

αλλά και *in concreto* διαφορετικές όψεις/πτυχές της σχετικής παραβατικής συμπεριφοράς, (ii) εάν η διπλή διαδικασία είναι προβλέψιμη συνέπεια, κατά τον νόμο και στην πράξη, της ίδιας επίμαχης συμπεριφοράς (*idem*), (iii) εάν οι διαδικασίες διεξάγονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποφεύγεται, κατά το δυνατό, η επανάληψη, τόσο της συλλογής, όσο και της εκτίμησης των αποδείξεων, ιδίως μέσω επαρκούς διάδρασης μεταξύ των αρμόδιων αρχών, προκειμένου η κρίση περί του πραγματικού στη μία διαδικασία να χρησιμοποιηθεί και στην άλλη και (iv) εάν η κύρωση που επιβάλλεται στη διαδικασία που περατώνεται αμετάκλητα λαμβάνεται υπόψη στη διαδικασία που τελειώνει δεύτερη, ώστε να αποτρέπεται η επιβολή στον καθ' ου υπέρμετρου βάρους, πράγμα το οποίο είναι λιγότερο πιθανό στην περίπτωση που υπάρχει μηχανισμός με σκοπό τη διασφάλιση της αναλογικότητας των συνολικά καταλογιζόμενων ποινών. Συναφώς, το ΕΔΔΑ αναφέρθηκε, μεταξύ άλλων, στις υποθέσεις που είχαν κριθεί με τις προαναφερόμενες αποφάσεις του Καπετάνιος και άλλοι κατά Ελλάδα και Σισμανίδης κατά Ελλάδα, ως παραδείγματα περιπτώσεων έλλειψης τέτοιου ουσιαστικού συνδέσμου, σημειώνοντας ότι, στις υποθέσεις αυτές, παρά την αθώωση των προσφευγόντων από τα ποινικά δικαστήρια, τα διοικητικά δικαστήρια τους επέβαλαν βαριά διοικητικά πρόστιμα για την ίδια παραβατική συμπεριφορά.

31. Προκειμένου να καθορισθεί εάν οι διπτές ποινικές και διοικητικές διαδικασίες συνδέονται επαρκώς χρονικά, η απαίτηση αυτή δεν θα πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι δύο σειρές διαδικασιών πρέπει να διεξάγονται ταυτόχρονα από την αρχή μέχρι το τέλος. Ωστόσο, η χρονική σύνδεση πρέπει να είναι αρκετά στενή για να προστατεύεται το άτομο από την αβεβαιότητα και την καθυστέρηση και από την παράταση της διαδικασίας με την πάροδο του χρόνου. Όσο πιο αδύναμη είναι η χρονική σύνδεση, τόσο μεγαλύτερο είναι το βάρος για το κράτος να εξηγήσει και να δικαιολογήσει τυχόν καθυστερήσεις που μπορεί να αποδοθούν στη διεξαγωγή της διαδικασίας¹¹.

32. Εν προκειμένω, το επίμαχο πρόστιμο χαρακτηρίζεται από τον νόμο ως διοικητικό και επιβάλλεται ως μια μορφή τιμωρίας των παραβατών.

---

¹¹ Βλ. ΕΔΔΑ Bragi Guomundur Kristjansson κατά Ισλανδίας, αριθ. 12951/18, 31 Αυγούστου 2021, παρ. 57

Επομένως, έχει αποτρεπτικό, καθώς και τιμωρητικό χαρακτήρα. Λαμβανομένου υπόψη και του αυξημένου ποσού στο οποίο ανέρχεται το εν λόγω πρόστιμο, ειδικά για τη νόθευση προϊόντων πετρελαιοειδών (30.000€), η σχετική με αυτό διοικητική διαδικασία μπορεί να θεωρηθεί ως "ποινική" για τους σκοπούς του άρθρου 4 παρ. 1 του 7ου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης.

33. Εξάλλου, η έλλειψη συνδρομής (αρκούντως) στενού ουσιαστικού συνδέσμου μεταξύ της διοικητικής και της ποινικής διαδικασίας και δίκης επιβολής διοικητικού-αγορανομικού προστίμου και κυρώσεων για παράβαση λαθρεμπορίας, όπως στην παρούσα υπόθεση, προκύπτει από το ότι: (α) οι δύο επίμαχες διαδικασίες προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία ως αυτοτελείς μεταξύ τους, με περαιτέρω συνέπεια, η κύρωση που τυχόν επιβάλλεται στη μία διαδικασία να μην λαμβάνεται, κατά τον νόμο, υπόψη για την επιμέτρηση της ποινής που καταλογίζεται στην άλλη διαδικασία, (β) οι δύο επίμαχες διαδικασίες/δίκες καταλήγουν σε διαφορετικό αποτέλεσμα, κατόπιν διαφορετικής εκτίμησης από τον ποινικό δικαστή και από τη διοίκηση (σε περίπτωση έκδοσης νέας απόφασης επιβολής του επίμαχου διοικητικού προστίμου), ως προς την τέλεση ή μη της παράβασης από το πρόσωπο εναντίον του οποίου έχει κινηθεί η κάθε διαδικασία, (γ) οι δύο επίμαχες διαδικασίες επιβολής κυρώσεων επιδιώκουν, κατ' αρχήν, κοινούς σκοπούς, την αποτροπή και την τιμωρία και δεν αφορούν σε διαφορετικές όψεις της επίμαχης παραβατικής συμπεριφοράς που αποδίδεται σε ορισμένο πρόσωπο στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας και δίκης¹².

34. Επιπλέον, όσον αφορά στη νομική και πρακτική προβλεψιμότητα των συνεπειών της συμπεριφοράς του ιδιοκτήτη της ελεγχθείσας επιχείρησης πρατηρίου υγρών καυσίμων, σημειώνεται ότι αυτός έπρεπε να γνωρίζει ότι η ποινική δίωξη και η επιβολή διοικητικού προστίμου ήταν δυνατή ή ακόμη και πιθανή, βάσει των γεγονότων της υπόθεσης, καθώς αυτό αποτελούσε μέρος των κυρώσεων που επιβλήθηκαν βάσει του εθνικού δικαίου, για μη συμμόρφωση με τη σχετική αγορανομική και τελωνειακή νομοθεσία¹³.

¹² Πρβλ. ΣΤΕ Ολ. 359/2020, σκ. 7, 1887/2018 επταμ., σκ. 6 και 680/2017 επταμ., σκ. 17

¹³ Πρβλ., ΕΔΔΑ Γουλανδρή και Βαρδινογιάννη κατά Ελλάδας, αριθ. 1735/13, 16 Ιουνίου 2022, παρ. 75, Galović, κατά Κροατίας, αριθ. 45512/11, 31 Αυγούστου 2021, παρ. 119, Jóhannesson, και άλλοι κατά Ισλανδίας, αριθ. 22007/11, 18 Μαΐου 2017, παρ. 51

35. Όσον αφορά στον τρόπο διεξαγωγής των διαδικασιών, παρατηρείται ότι τα βασικά αποδεικτικά στοιχεία ήταν τα ίδια και στις δύο σειρές των διαδικασιών, δηλαδή, η από 30-10-2012 Έκθεση Ελέγχου-Πορισματική Έκθεση της Περιφερειακής Διεύθυνσης Στερεάς Ελλάδας του ΣΔΟΕ, με την οποία διαπιστώθηκε παράβαση των συνδυασμένων διατάξεων του άρθρου 35 παρ. 1, 2 και 3 του ν. 2093/1992 και, μεταξύ άλλων, των άρθρων 142 παρ. 1, 2 και 3, 152 παρ. 1 και 155 παρ. 1, εδ. α' και β' και παρ. 2, εδ. α', β' και ζ' του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα (ν. 2960/2001), εξαιτίας της νόθευσης και χρησιμοποίησης πετρελαίου θέρμανσης για άλλη χρήση, καθώς και οι συναφείς εκθέσεις χημικής ανάλυσης. Όμως, οι δύο διαδικασίες (ποινική και διοικητική) ακολούθησαν τη δική τους ξεχωριστή πορεία στο ελληνικό νομικό σύστημα, αφού η ποινική διαδικασία ολοκληρώθηκε με την έκδοση της με αριθμό 492/10-5-2018, αμετάκλητης απόφασης του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Λαμίας, ενώ η διοικητική εκκρεμεί. Τα ποινικά δικαστήρια συγκέντρωσαν και εκτίμησαν αποδεικτικά στοιχεία και εξέδωσαν τις αποφάσεις τους ανεξάρτητα από την επιβολή του διοικητικού προστίμου.

36. Επίσης, στην κρινόμενη υπόθεση δεν στοιχειοθετείται ούτε αρκούντως στενός χρονικός σύνδεσμος μεταξύ των δύο επίμαχων διαδικασιών επιβολής κυρώσεων, δεδομένου ότι η ποινική δίκη έχει περατωθεί αμετάκλητα προ πενταετίας και η διοικητική διαδικασία και ακολούθως, η διοικητική δίκη, δεν έχει ακόμα κινηθεί εκ νέου και δεν αναμένεται να ολοκληρωθεί πριν από την πάροδο μιας πενταετίας, τουλάχιστον, λαμβανομένου υπόψη του χρονικού διαστήματος που απαιτείται για την έκδοση αμετάκλητης απόφασης¹⁴. Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, συντρέχει, εν προκειμένω, η ως άνω πρώτη προϋπόθεση εφαρμογής του άρθρου 4 παρ. 1 του 7ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

37. Περαιτέρω, η έννοια του «ιδίου αδικήματος» - το στοιχείο *idem* της αρχής *ne bis in idem* στο άρθρο 4 του πρωτοκόλλου με αριθ. 7 - πρέπει να γίνει κατανοητή ως ένα δεύτερο «αδίκημα» που προκύπτει από πανομοιότυπα γεγονότα ή γεγονότα που είναι ουσιαστικά τα ίδια¹⁵.

¹⁴ Πρβλ., ιδίως, τις προαναφερθείσες αποφάσεις του ΕΔΔΑ, Καπετάνιος και άλλοι κατά Ελλάδος, σκ. 134 και Σισμανίδης κατά Ελλάδος, σκ. 43

¹⁵ Βλ. ΕΔΔΑ, Sergey Zolotukhin κατά Ρωσίας, ευρεία σύνθεση, αριθ. 14939/03, 10 Φεβρουαρίου 2009, παρ. 78-84

38. Στην παρούσα υπόθεση, το γεγονός που προκάλεσε την επιβολή του διοικητικού προστίμου και την ποινική δίωξη σε βάρος του ιδιοκτήτη της ελεγχθείσας επιχείρησης πρατηρίου υγρών καυσίμων, ήταν ουσιαστικά το ίδιο, δηλαδή η νόθευση του πετρελαίου κίνησης με πετρέλαιο θέρμανσης. Το ποινικό αδίκημα περιλαμβάνει τα στοιχεία του προστίμου στο σύνολό τους και αντιστρόφως, η επιβολή του προστίμου δεν βασίστηκε (ούτε θα βασιστεί σε περίπτωση έκδοσης νέας απόφασης επιβολής του) σε στοιχεία που δεν περιέχονται στο ποινικό αδίκημα, για τους σκοπούς του άρθρου 4 του Πρωτοκόλλου αριθ. 7.

39. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω περιστάσεων, διαπιστώνεται ότι, παρά τους συμπληρωματικούς σκοπούς τους και την προβλεψιμότητα των συνεπειών της συμπεριφοράς του ιδιοκτήτη της ελεγχθείσας επιχείρησης πρατηρίου υγρών καυσίμων, οι δύο σειρές διαδικασιών δεν συνδέθηκαν (ούτε πρόκειται να συνδεθούν, σε περίπτωση έκδοσης νέας απόφασης επιβολής του προστίμου) επαρκώς επί της ουσίας και χρονικά, όπως απαιτείται σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ, ώστε να θεωρείται ότι εντάσσονται σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα κυρώσεων σε σχέση με τη νόθευση προϊόντων πετρελαιοειδών, κατά το ελληνικό δίκαιο, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο. Αντίθετα, σε περίπτωση έκδοσης νέας απόφασης επιβολής του προστίμου, ο προαναφερόμενος κινδυνεύει να υποστεί δυσανάλογη ζημία, που θα προκύψει από την επανάληψη της διοικητικής διαδικασίας επιβολής του προστίμου και την ενδεχόμενη επικύρωσή του, στο πλαίσιο της διοικητικής δίκης, που είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα ανοιγεί με την άσκηση προσφυγής κατά της σχετικής απόφασης, δεδομένου ότι οι διαδικασίες αυτές δεν θα αποτελέσουν στη συγκεκριμένη περίπτωση ένα συνεκτικό και αναλογικό σύνολο με την ολοκληρωθείσα προ πενταετίας ποινική διαδικασία¹⁶.

Επί του τεκμηρίου αθωότητας

40. Το άρθρο 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ προστατεύει το δικαίωμα κάθε προσώπου να «τεκμαίρεται αθώο εωσότου αποδειχθεί νομικά η ενοχή του». Θεωρούμενο δικονομική εγγύηση στο πλαίσιο της ίδιας της ποινικής δίκης, σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ, το τεκμήριο της αθωότητας επιβάλλει όρους σχετικά,

¹⁶ Βλ. *mutatis mutandis*, A and B κατά Νορβηγίας, προαναφερθείσα, παρ. 112, 130 και 147

ιδίως, με το βάρος της απόδειξης¹⁷, τα δικαστικά και τα νομικά τεκμήρια¹⁸, το δικαίωμα να μην συμβάλει κανείς στην αυτοενοχοποίησή του¹⁹, τη δημοσιότητα που μπορεί να λάβει η υπόθεση πριν την εκδίκασή της²⁰, καθώς και τη διατύπωση από τον δικαστή της ουσίας ή κάθε άλλη δημόσια αρχή πρόωρων δηλώσεων ως προς την ενοχή κατηγορούμενου²¹.

41. Λαμβάνοντας, ωστόσο, υπόψη την ανάγκη, το δικαίωμα που κατοχυρώνει το άρθρο 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ, να είναι συγκεκριμένο και αποτελεσματικό, το τεκμήριο της αθωότητας παρουσιάζει και άλλη πτυχή. Ο γενικός του σκοπός, στο πλαίσιο του δεύτερου αυτού μέρους, είναι να εμποδίσει την αντιμετώπιση από δημόσιες αρχές ή όργανα απόμων που αθώθηκαν, ή για τους οποίους έπαψε η ποινική δίωξη, σαν να ήταν στην πραγματικότητα ένοχοι για την παράβαση που τους είχε αποδοθεί²². Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το τεκμήριο της αθωότητας, ως δικονομικό δικαίωμα, συμβάλλει κυρίως στην τήρηση των δικαιωμάτων υπεράσπισης και προωθεί ταυτόχρονα τον σεβασμό της τιμής και της αξιοπρέπειας του διωκόμενου προσώπου²³. Σε τέτοιες περιπτώσεις, το τεκμήριο της αθωότητας έχει ήδη εμποδίσει - με την τήρηση κατά τη δίκη διαφόρων απαιτήσεων σε σχέση με τη δικονομική εγγύηση που προσφέρει - να απαγγελθεί άδικη ποινική καταδίκη. Χωρίς προστασία που αποσκοπεί στον σεβασμό, σε κάθε μεταγενέστερη διαδικασία, μιας αθώωσης ή μιας απόφασης παύσης της ποινικής δίωξης, οι εγγυήσεις μιας δίκαιης δίκης που προβλέπει το άρθρο 6 παρ. 2 θα κινδύνευαν να καταστούν θεωρητικές και απατηλές.

42. Συναφώς, το ΕΔΔΑ έχει τονίσει ότι δεν υπάρχει ένας ενιαίος τρόπος προσδιορισμού των συνθηκών υπό τις οποίες παραβιάζεται το άρθρο 6 παρ.

¹⁷ Barbera, Messegue και Jabardo κατά Ισπανίας, 6 Δεκεμβρίου 1988, παρ. 77, σειρά Α αριθ. 146, και Telfner κατά Αυστρίας, αριθ. 33501/96, 20 Μαρτίου 2011, παρ. 15

¹⁸ Salabakiu κατά Γαλλίας, 7 Οκτωβρίου 1988, παρ. 28, σειρά Α αριθ. 141-A, και Radio France και λοιποί κατά Γαλλίας, αριθ. 53984/00, 30 Μαρτίου 2004, παρ. 24, ΕΔΔΑ 2004-II

¹⁹ Saunders κατά Ηνωμένου Βασιλείου, 17 Δεκεμβρίου 1996, παρ. 68, Συλλογή αποφάσεων 1996-VI, και Heaney και McGuinness κατά Ιρλανδίας, αριθ. 34720/97, 21 Δεκεμβρίου 2000, παρ. 40, ΕΔΔΑ 2000-XII

²⁰ Akay κατά Τουρκίας (déc.), αριθ. 34501/97, 19 Φεβρουαρίου 2002 και G.C.P. κατά Ρουμανίας, αριθ. 20899/03, 20 Δεκεμβρίου 2011, παρ. 46

²¹ Allenet de Ribemont κατά Γαλλίας, 10 Φεβρουαρίου 1995, παρ. 35-36, σειρά Α, αριθ. 308, και Nestak κατά Σλοβακίας, αριθ. 65559/01, 27 Φεβρουαρίου 2007, παρ. 88

²² Allen κατά Ηνωμένου Βασιλείου (GC), αριθ. 25424/09, της 12ης Ιουλίου 2013, παρ. 94, ΕΔΔΑ 2013

²³ Κώνστας κατά Ελλάδος, αριθ. 53466/07, 24 Μαΐου 2011, παρ. 32

2 της ΕΣΔΑ, στο πλαίσιο μιας διαδικασίας μεταγενέστερης της ολοκλήρωσης μιας ποινικής διαδικασίας. Όπως δείχνει η νομολογία του Δικαστηρίου, τα πράγματα εξαρτώνται ευρέως από τη φύση και το πλαίσιο της διαδικασίας υπό την οποία εκδόθηκε η επίδικη απόφαση. Σε κάθε περίπτωση και ανεξαρτήτως της προσέγγισης που υιοθετείται, οι όροι που χρησιμοποιεί η αποφαινόμενη αρχή έχουν κρίσιμη σημασία όταν πρόκειται να εκτιμηθεί η συμβατότητα με το άρθρο 6 παρ. 2 της απόφασης και του ακολουθούμενου σκεπτικού²⁴.

43. Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι, μετά την παύση των ποινικών διώξεων, το τεκμήριο της αθωότητας επιβάλλει να ληφθεί υπόψη, σε κάθε μεταγενέστερη διαδικασία, οποιασδήποτε φύσης και να είναι, το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος δεν έχει καταδικασθεί²⁵. Έχει ήδη επισημάνει ότι το διατακτικό μιας αθωωτικής απόφασης πρέπει να γίνει σεβαστό από κάθε αρχή που αποφαίνεται, ευθέως ή παρεμπιπτόντως, επί της ποινικής ευθύνης του ενδιαφερόμενου²⁶. Εν τέλει, το τεκμήριο της αθωότητας σημαίνει ότι εάν έχει απαγγελθεί κατηγορία ποινικής φύσης και η δίωξη κατέληξε σε αθώωση, το διωκόμενο πρόσωπο θεωρείται αθώο απέναντι στον νόμο και πρέπει να αντιμετωπιστεί ως τέτοιο. Στο μέτρο αυτό, επομένως, το τεκμήριο της αθωότητας παραμένει, αφού ολοκληρωθεί η ποινική διαδικασία, στοιχείο που επιβάλλει να γίνει σεβαστή η αθωότητα του ενδιαφερόμενου σε σχέση με οποιαδήποτε κατηγορία, η βασιμότητα της οποίας δεν έχει αποδειχθεί²⁷.

44. Επομένως, όπως έχει γίνει συναφώς δεκτό, το τεκμήριο της αθωότητας επιβάλλει στο διοικητικό δικαστήριο, όταν αυτό επιλαμβάνεται μετά την αμετάκλητη αθωωτική απόφαση ποινικού δικαστηρίου και κρίνει διαφορά, όπως η προκειμένη, η οποία έχει ποινικό χαρακτήρα, κατά την πιο πάνω έννοια της ΕΣΔΑ, να μην καταλήγει σε κρίσεις και παραδοχές που θέτουν υπό αμφισβήτηση την ορθότητα της αθωωτικής ποινικής απόφασης, άμεσα ή έμμεσα, ιδίως με την επίκληση ότι η αθωότητα του κατηγορουμένου είναι προϊόν αμφιβολιών και όχι βεβαιότητας του ποινικού δικαστηρίου για την αθωότητά του, ή ότι η αιτιολόγηση της ποινικής απόφασης είναι ελλιπής, ή ότι

²⁴ Allen, παραπάνω, παρ. 125

²⁵ Vanjak κατά Κροατίας, αριθ. 29889/04, 14 Ιανουαρίου 2010, παρ. 41

²⁶ Βασίλειος Σταυρόπουλος κατά Ελλάδας, αριθ. 35522/04, 27 Σεπτεμβρίου 2007, παρ. 39

²⁷ Allen, παραπάνω, παρ. 103

δεν εκτιμήθηκαν ορθά τα αποδεικτικά στοιχεία στο πλαίσιο της ποινικής δίκης²⁸.

45. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου του ερωτήματος και ειδικότερα, από το από 11.5.2018 απόσπασμα της με αριθμό 492/10.5.2018, αμετάκλητης απόφασης του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Λαμίας, ο κατηγορούμενος - ιδιοκτήτης της ελεγχθείσας επιχείρησης πρατηρίου υγρών καυσίμων - αθώωθηκε για τα αδικήματα της λαθρεμπορίας και της χρησιμοποίησης του πετρελαίου θέρμανσης για διαφορετική χρήση. Κρίθηκε δηλαδή, αμετάκλητα, στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, ότι ο προαναφερόμενος δεν χρησιμοποίησε το πετρέλαιο θέρμανσης για διαφορετική χρήση και συγκεκριμένα, για τη νοθεία με αυτό του πετρελαίου κίνησης. Η επίμαχη απόφαση επιβολής διοικητικού-αγορανομικού προστίμου αφορούσε στην τέλεση της παράβασης του άρθρου 31 παρ. 4 περ. α' του Αγορανομικού Κώδικα, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 παρ. 4 του ν. 3668/2008 και ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, δηλαδή της νόθευσης προϊόντων πετρελαιοειδών (νόθευση του πετρελαίου κίνησης με πετρέλαιο θέρμανσης). Η ίδια, συνεπώς, πράξη, συνιστά, παράλληλα, διοικητική παράβαση και ποινικό αδίκημα. Τυχόν έκδοση, αρμοδίως, νέας απόφασης επιβολής αγορανομικού προστίμου, ομοίου περιεχομένου με την αρχική, προϋποθέτει την εκ νέου διαπίστωση τέλεσης της ανωτέρω παράβασης, δηλαδή της νόθευσης του πετρελαίου κίνησης με πετρέλαιο θέρμανσης. Μια τέτοια διαπίστωση, όμως, παραβιάζει το τεκμήριο της αθωότητας του ιδιοκτήτη της ελεγχθείσας επιχείρησης, αφού δεν γίνεται σεβαστή η αθωότητά του, που κρίθηκε με αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου, για την ίδια ακριβώς πράξη, δηλαδή για ποινικό αδίκημα, το οποίο ερείδεται επί των ίδιων πραγματικών περιστατικών, που στοιχειοθετούν, παράλληλα, την αντικειμενική υπόσταση της διοικητικής παράβασης.

46. Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, που απαρτίστηκε από Νομικούς Συμβούλους του Κράτους Β. Τύρου, Α. Καπετανάκη, Σ. Σπυρόπουλο (ψήφοι 3), με την οποία συντάχθηκε και ο Εισηγητής Πάρεδρος (γνώμη χωρίς ψήφο), με τις νέες ρυθμίσεις του άρθρου 5, παρ. 2 του ΚΔΔ, όπως ισχύει μετά την

---

²⁸ ΣΤΕ 902/2022

αντικατάστασή του με το άρθρο 17 του ν. 4446/2016, προστέθηκε, ως νέος κανόνας, η δέσμευση των διοικητικών δικαστηρίων και από τις αμετάκλητες αθωωτικές αποφάσεις, καθώς και από τα αμετάκλητα αποφαινόμενα να μην γίνει η κατηγορία βουλεύματα, εκτός εάν η απαλλαγή στηρίχθηκε στην έλλειψη αντικειμενικών ή υποκειμενικών στοιχείων που δεν αποτελούν προϋπόθεση της παράβασης. Κατά την έννοια των εν λόγω ρυθμίσεων, για να γίνει δεκτή η δέσμευση του διοικητικού δικαστηρίου, πρέπει να προκύπτει ότι η αθωωτική απόφαση του ποινικού δικαστηρίου στηρίζεται σε επαρκή έρευνα της ουσίας της υπόθεσης²⁹. Η προϋπόθεση αυτή δεν συντρέχει, όταν η αθώωση προκύπτει από απαλλακτικό βούλευμα που παύει την ποινική δίωξη λόγω παραγραφής, ή όταν δεν προκύπτει σαφώς από το διατακτικό της αθωωτικής απόφασης ότι αφορά στην ένδικη παράβαση, ή όταν η αθωωτική απόφαση προσκομίζεται σε απλό απόσπασμα. Κι αυτό γιατί, αν δεν μπορεί να διακριβωθεί ότι η αθώωση του κατηγορούμενου στηρίχθηκε σε διαπίστωση της τέλεσης ή μη της παράβασης, δεν τίθεται ζήτημα δέσμευσης του διοικητικού από την κρίση του ποινικού δικαστηρίου, ούτε παραβίασης της αρχής *ne bis in idem* και του τεκμηρίου αθωότητας³⁰.

47. Περαιτέρω, η αρχή *ne bis in idem* αντιτίθεται, καταρχήν, στην εκκίνηση και εξακολούθηση διοικητικής διαδικασίας και δίκης και στην επιβολή νέας διοικητικής κύρωσης, όταν για την ίδια κατ' ουσίαν παράβαση έχει περατωθεί αμετάκλητα η ποινική διαδικασία, στη νομολογία, όμως, η εφαρμογή της οριοθετείται με τη χρήση ορισμένων κριτηρίων, με γνώμονα την αποφυγή υπέρμετρης δέσμευσης του διοικητικού δικαστή από την κρίση του ποινικού δικαστή. Από δικονομική άποψη, η παραβίαση της αρχής δεν ελέγχεται αυτεπάγγελα από τα δικαστήρια, αλλά μόνο αν προβάλλεται ειδικά και αποδεικνύεται σύμφωνα με τους οικείους δικονομικούς κανόνες³¹. Από ουσιαστική άποψη, εξάλλου, απαιτείται να συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: (α) Να υπάρχουν περισσότερες της μίας διακεκριμένες διαδικασίες επιβολής κύρωσης, οι οποίες, είτε δεν συνδέονται στενά μεταξύ τους, κατ' ουσία και κατά χρόνο, είτε, όταν συνδέονται, δεν

---

²⁹ ΟΛΣΤΕ 359/2020

³⁰ ΣΤΕ 1700/2020, 175/2018, ΔΕΑ 299/2021

³¹ ΣΤΕ 1698/2021

υπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς και δεν αντιμετωπίζουν διαφορετικές όψεις της ίδιας παράβασης. (β) Οι διαδικασίες αυτές να έχουν ποινικό χαρακτήρα με βάση τα κριτήρια Engel του ΕΔΔΑ, η συνδρομή των οποίων προσδίδει ποινικό χαρακτήρα και σε κυρώσεις που επιβάλλονται από διοικητικά όργανα. (γ) Η προηγηθείσα ποινική διαδικασία έχει περατωθεί με αμετάκλητη απόφαση, καταδικαστική ή αθωωτική, να προκύπτει, δε, ότι η αθώωση στηρίχθηκε σε επαρκή έρευνα για ουσία της υπόθεσης. (δ) Οι δύο διαδικασίες να στρέφονται κατά του ίδιου προσώπου και να αφορούν στην ίδια παραβατική συμπεριφορά³².

48. Με βάση τα παραπάνω, κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, είναι δυνατή η μετ' αναπομπή έκδοση από την ερωτώσα υπηρεσία πράξης επιβολής αγορανομικού προστίμου σε βάρος του διοικουμένου, παρά την αμετάκλητη αθώωσή του για τα προαναφερθέντα ποινικά αδικήματα, χωρίς να εγείρονται ζητήματα παραβίασης των παραπάνω κανόνων δικαίου, για την αλληλεπίδραση μεταξύ ποινικής και ποινικής δίκης και το τεκμήριο αθωότητας. Κι αυτό γιατί, αφενός, η προηγηθείσα αμετάκλητη αθωωτική κρίση του ποινικού δικαστηρίου προκύπτει, στην προκειμένη περίπτωση, από απλό απόσπασμα της σχετικής απόφασης, αφετέρου, τα αδικήματα της χρησιμοποίησης πετρελαίου θέρμανσης για άλλο σκοπό και της λαθρεμπορίας, όπως τυποποιούνται στις άρθρα 35 παρ. 2 του ν. 2093/2002 και 155 παρ. 1β' και παρ. 2α', ζ' του ν. 2960/2001, διαστέλλονται από την αγορανομική παράβαση του άρθρου 31 παρ. 4α' του Αγορανομικού Κώδικα, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, καθώς οι συρρέουσες προς εφαρμογή διατάξεις υπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς και προστατεύουν διαφορετικά έννομα αγαθά³³.

Απάντηση

49. Με βάση τα προεκτεθέντα στο ερώτημα που υποβλήθηκε, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Α' Τμήμα) γνωμοδοτεί, ως εξής:

³² ΟΛΣΤΕ 359/2020, ΕΔΔΑ 30.4.2015, Καπετάνιος και άλλοι κατά Ελλάδος, σκ. 134 και ΕΔΔΑ 9.6.2016, Σισμανίδης κατά Ελλάδος, σκ. 43

³³ Πρβλ. ΑΠ 2190/2008, ΝΣΚ 350/2008

Επί του πρώτου σκέλους του ερωτήματος (ομόφωνα): Η Επιχειρησιακή Διεύθυνση του ΣΔΟΕ Αττικής υποχρεούται, καταρχήν, συμμορφούμενη με το διατακτικό της αναπέμπουσας την υπόθεση στη Διοίκηση αμετάκλητης δικαστικής απόφασης του ερωτήματος, να επανεξετάσει την υπόθεση προκειμένου, ως αρμόδια πλέον αρχή, να αποφασίσει εάν θα προβεί στην έκδοση απόφασης επιβολής προστίμου σε βάρος του ιδιοκτήτη της ελεγχθείσας επιχείρησης, για την αναφερόμενη στο ιστορικό αγορανομική παράβαση.

Επί του δεύτερου σκέλους του ερωτήματος (κατά πλειοψηφία): Η έκδοση νέας απόφασης επιβολής διοικητικού προστίμου της διάταξης της παραγράφου 4α του άρθρου 31 του Αγορανομικού Κώδικα (ν.δ. 136/1946), όπως αυτή αντικαταστάθηκε με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 4 του ν. 3668/2008, σε βάρος του αναφερόμενου στο έγγραφο του ερωτήματος ιδιοκτήτη επιχείρησης πρατηρίου υγρών καυσίμων, προσκρούει στην αρχή *ne bis in idem*, που καθιερώνεται στη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 4 του κυρωθέντος με τον ν. 1705/1987 7ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και παραβιάζει το τεκμήριο αθωότητας του ανωτέρω, που προστατεύεται από το άρθρο 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 27 Απριλίου 2023

Η Πρόεδρος

Ο Εισηγητής

Στυλιανή Χαριτάκη

Δημήτριος Τοπαλίδης

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ